

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniki
prostor, 2657 South
Lawndale Ave.
—
Office of Publication:
2657 So. Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX.

Cena lista
je \$5.00

Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 26. januarja (January 26), 1926.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 21

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

REED JE UDARIL PO SVETOVNEM SODIŠČU

Njegove besede so učinkovale na senatorje. — Načrtki so svetovno sodišče kot najvišjo finančno silo.

Washington, D. C. — Senator Reed iz Missourija je poznan kot eden izmed najboljših govornikov v senatu. Star je že 64 let ali v njem je govorniška sila, kakor da se nahaja v najboljši moški dobi. Govoril je že precej ur, ko se je pripravil za udarec, ki je bil tako silen, da ga je ves senat poslušal pazno. Na kritično rešitev je vzel VII. in XVII. člen lige narodov. Počasi je paral dva člena lige narodov, o kateri sodi, da je ona ustanovila svetovno sodišče kot svoje orodje za doseg svojih namenov. Nato je povedal, kakšna velika sila je v ligi narodov. Reed je rekel, da vidi to silo v teh dveh členih, ki dajeta ligi moč, da revidira po vsem svetu ladje, vojake, letala in izumlja načrte za razoroževanje, ki jemljejo narodom pravico do samoočrambe.

Povdarjal je, da to pomeni, da se vsak narod odpravi svoji suverenosti, kajti noben narod ne more reči, da je suveren, ki se je odpravi pravico do obrambe svojega teritorija.

Nato je s povzdignjenim glasom dejal: Liga lahko proglašila embargo. Ona lahko ukini trgovino z narodi. Ona lahko pomete s trgovino teh narodov z morja. Ona lahko zasede njih ozemlja. Lahko požge njih tempelje, orpa njih mesta, lahko reže vratove njihovim ljudem, kadar se bo zadelo gentlemanom, ki tvorijo svet in zbornico lige narodov, da je čas izjaviti, da je kateri narod po njih mnenju podvzel akcijo, ki ogroža mir.

In to bodo izvršili, akoravno bo žrtev njih združene sile tvorilo ljudstvo, ki hoče zlomiti verige neprenesljive sužnosti, ali pa brani svoje svobodščine pred napadi tiranstva.

Senatorji, taka moč se ni nikdar realizirala.

Faraoni so sanjali o nji, toda bojni vozovi Asirije so razkropili tempolpote trume iz Egipta. Darih in Kaerka sta sanjala, toda njune armade so bile razredene na Maratonskem polju in pri Termopilah, in perzijske ladje so bile potopljene pri Salamis.

Aleksander je sanjal o nji, toda njegovi nasledniki so videli macedonsko falango zdobiti slavo Grčije. Hanibal je sanjal o nji, toda kartagonsko junštvo je umrlo na Scipijonovem meču.

Rim se je izmed vseh približal najbolj infamnim sanjam, toda njega mogočna stavba, zgrajena na telesih sužnjev, se je prekucnila in padla. Sveta aljanca je tudi sanjala te sanje. Z neprimerno hinavščino je proglasila bratstvo vseh ljudi, z o-nečastjenjem se je poslužila imena Krista. Toda njen plašč za mir, plašč za skrivanje morilnega bodala, je ostal v nečastnem spominu.

Jurij III. je v manjši meri sanjal te sanje. Njegovo vizijo o angleškem cesarstvu, obsegajočem ves severo-ameriški kontinent vsi motile armade revolucije in bile razpršene s topovi Washingtona pri Yorktownu.

Taka bo mogoče usoda zadnjih sanj o svetovnem gospodarstvu. To mogočno združenje, poznano kot liga narodov, je zarota za preprečitev človeške svobode.

Tako je govoril Reed. Senatorji in občinstvo ga je pazno poslušalo.

Francozi ubili sto Sirijcev.

Bejrut, Sirija, 25. jan. — Francoske čete so v soboto napadle večje število rebelev, ki so bili skriti v številnih brigadah distrikta Noraha. Francozi so izvalili rebele med dva ognja in jih pobili več kot sto, druge pa zapodili v beg.

Pregled dnevni dogodkov AMERIKA.

Lewis je dal priliko magnatom, da pokažejo, če so za končanje štrajka ali ne.

Reedove besede čez svetovno razsodišče so učinkovale na senatorje.

Telegrafska družba žanje ogromne dobičke, medtem ko imajo telegrafistke beraško mezdo.

Socialistični kongresnik Berger predlaga, naj Coolidge ošteje fašiste.

Mehiška vlada priporočila Združenim državam doslednost. Stavka železničarjev bo najbrž še trajala, ko bo sprejet nov transportni zakon.

Washington, D. C. — Stavki strojevodij in kurjačev na železnici Western Maryland in železnikih brzojavnih uslužbencev in postajnih zastopnikov na železnici Atlantic Coast Line bodo ta mogoče trajali in bili še učinkoviti oni dan, ko predsednik Coolidge podpisuje novi železniško delavsko predlogo.

Kongresnika Carrs iz Minnesote in Schafer iz Wisconsin, ki sta bila svoječasno strojevodija, sta se ravnokar vrnila s potovanja po ozemlju, po katerem teče železniška proga železnice Western Maryland. Govorila sta na dobro obiskanih shodih v Hagerstownu in Cumberlandu. Shodov se niso udeležili le železničarji in industrijski delavci, ampak tudi drugi ljudaki sloji. Na teh shodih je prevladovalo veliko navdušenje za stavko, kar dokazuje, da občine simpatizirajo s stavkarji. Kadar so govorniki kritizirali predsednika železniške družbe Byersa, so poslušalci ploskali in odobraval.

Iz Floride prihajajo poročila, da ljudstvo protestira proti nezadostni železniški službi na železnici Atlantic Coast Line. Razne mestne občine so poslale peticije državnim železniški komisiji, v kateri zahtevajo, da se uvede varna služba na tej železnici.

Simpatije ljudstva so na strani železničarjev in ne na strani družbe. Družba se seveda malo briga, da ugodi ljudski želji, njena najvišja želja so mastne dividende.

Philadelphia, Pa. — V torek popoldne se zopet snidejo člani skupnega lestvičnega odbora. Konferenca se zdaj vrši v Philadelphia, ne več v New Yorku. Sklicana je bila v nedeljo, ko je Alvan Markle, predsednik skupnega lestvičnega odbora, prejel brzojavki majorja Inglesa od operatorjev in Johna L. Lewisa od rudarjev, ki ga zagotavljata, da sta obe stranki pripravljene na nov sestanek. Nato je Markle pozval brzojavno vse člane na konferenco.

Kakšen bo uspeh nove konference, je težko reči. Konferenco je iniciiral Lewis, predsednik U. M. W. A., ki je javil Marklu, da on v načelu in z gotovimi pridruženimi sprejme načrt serantonškega urednika Lynetta kot bazo za nova pogajanja. Major Ingles, ki zastopa barone premoga, je sporočil, da operatorji ne odobravajo Lynettovega načrta in se nočejo pogajati na podlagi istega, ker jim ne ugaja. Markle je informiral Lewisa o stališču operatorjev. Vprašanje je torej, o čem bodo člani lestvičnega odbora konferirali.

Markle je tudi izjavil, da bo predlagal, da smejo častnikarski poročevalci prisostvovati sejam konference.

Konvencija mornarjev končana.

Baltimore. — Konvencija Mednarodne mornarske unije je končala. Predsednikom je izvoljen zopet Andrew Furuseth, Victor A. Olander iz Chicaga pa tajnikoma. Organizacija se nahaja v dobrih razmerah.

Ob času konvencije je bil en dan odmora, da so bili odborniki organizacije lahko zaslišani pred kongresnim odsekom v Washingtonu v prilogi La Follettejeve predloge glede trajnih mornarskih knjižic.

Prohibicionistični agenti niso postopali legalno pri aretaciji.

Washington, D. C. — Minoli teden so šli zastopniki justičnega departamenta že drugič pred najvišje sodišče in so priznali, da so prohibicionistični agenti prelomili postavbo pri izvajanju Volsteadove postavbe. Zastopnik Mitchell je izjavil, da ne želi, da bo Rosario Maccieno iz Clevelanda kaznovan, ker so bila sodnijska povelja za hišno preiskavo nujna povelja za hišno preiskavo in so v tem slučaju nelegalna in so bile kršene Maccienove ustavne pravice.

STAVKA ŽELEZ- NIČARJEV ŠE TRAJA

Najbrž bo še trajala, ko bo nov transportni zakon sprejet. — Kongresnika sta govorila na shodih stavkarjev. — Navdušenje med stavkarji je veliko.

Washington, D. C. — Stavki strojevodij in kurjačev na železnici Western Maryland in železnikih brzojavnih uslužbencev in postajnih zastopnikov na železnici Atlantic Coast Line bodo ta mogoče trajali in bili še učinkoviti oni dan, ko predsednik Coolidge podpisuje novi železniško delavsko predlogo.

Kongresnika Carrs iz Minnesote in Schafer iz Wisconsin, ki sta bila svoječasno strojevodija, sta se ravnokar vrnila s potovanja po ozemlju, po katerem teče železniška proga železnice Western Maryland. Govorila sta na dobro obiskanih shodih v Hagerstownu in Cumberlandu. Shodov se niso udeležili le železničarji in industrijski delavci, ampak tudi drugi ljudaki sloji. Na teh shodih je prevladovalo veliko navdušenje za stavko, kar dokazuje, da občine simpatizirajo s stavkarji. Kadar so govorniki kritizirali predsednika železniške družbe Byersa, so poslušalci ploskali in odobraval.

Iz Floride prihajajo poročila, da ljudstvo protestira proti nezadostni železniški službi na železnici Atlantic Coast Line. Razne mestne občine so poslale peticije državnim železniški komisiji, v kateri zahtevajo, da se uvede varna služba na tej železnici.

Simpatije ljudstva so na strani železničarjev in ne na strani družbe. Družba se seveda malo briga, da ugodi ljudski želji, njena najvišja želja so mastne dividende.

Philadelphia, Pa. — V torek popoldne se zopet snidejo člani skupnega lestvičnega odbora. Konferenca se zdaj vrši v Philadelphia, ne več v New Yorku. Sklicana je bila v nedeljo, ko je Alvan Markle, predsednik skupnega lestvičnega odbora, prejel brzojavki majorja Inglesa od operatorjev in Johna L. Lewisa od rudarjev, ki ga zagotavljata, da sta obe stranki pripravljene na nov sestanek. Nato je Markle pozval brzojavno vse člane na konferenco.

Kakšen bo uspeh nove konference, je težko reči. Konferenco je iniciiral Lewis, predsednik U. M. W. A., ki je javil Marklu, da on v načelu in z gotovimi pridruženimi sprejme načrt serantonškega urednika Lynetta kot bazo za nova pogajanja. Major Ingles, ki zastopa barone premoga, je sporočil, da operatorji ne odobravajo Lynettovega načrta in se nočejo pogajati na podlagi istega, ker jim ne ugaja. Markle je informiral Lewisa o stališču operatorjev. Vprašanje je torej, o čem bodo člani lestvičnega odbora konferirali.

Markle je tudi izjavil, da bo predlagal, da smejo častnikarski poročevalci prisostvovati sejam konference.

Konvencija mornarjev končana.

Baltimore. — Konvencija Mednarodne mornarske unije je končala. Predsednikom je izvoljen zopet Andrew Furuseth, Victor A. Olander iz Chicaga pa tajnikoma. Organizacija se nahaja v dobrih razmerah.

Ob času konvencije je bil en dan odmora, da so bili odborniki organizacije lahko zaslišani pred kongresnim odsekom v Washingtonu v prilogi La Follettejeve predloge glede trajnih mornarskih knjižic.

Prohibicionistični agenti niso postopali legalno pri aretaciji.

Washington, D. C. — Minoli teden so šli zastopniki justičnega departamenta že drugič pred najvišje sodišče in so priznali, da so prohibicionistični agenti prelomili postavbo pri izvajanju Volsteadove postavbe. Zastopnik Mitchell je izjavil, da ne želi, da bo Rosario Maccieno iz Clevelanda kaznovan, ker so bila sodnijska povelja za hišno preiskavo nujna povelja za hišno preiskavo in so v tem slučaju nelegalna in so bile kršene Maccienove ustavne pravice.

Kampanja za zaplenbo Viljemovega bogastva

Socialisti in komunisti v Nemčiji zahtevajo, da se vsa premoženja bivših dinastij zaplenijo v prid brezposelnim delavcem.

Berlin, 25. jan. — Popolno razlastitev bivšega kaiserja in ostalih vladarjev in zaplenbo vseh njihovih premoženj v prid brezposelnim delavcem, vojnih invalidov in ertav valutne inflacije v Nemčiji zahtevajo socialisti in komunisti v predlogi, ki pride pred parlament v nekaj dneh. Ako parlament zavrne predlogo, tedaj bodo socialisti in komunisti poskrbeli, da gre predloga na splošno glasovanje.

Predloga je odgovor buržoaznim strankam, ki so pri volji odškoditi Hohenzolernce in druge propadle nemške dinastije z milijoni slatih mark za zaplenbo na posestva in druga bogastva manarhov. Socialisti in komunisti v Nemčiji imajo skupaj čez deset milijonov glasov, torej bodo lahko dobili zahtevano število podpisov, da pojde predloga na ljudsko glasovanje.

Atene, Grčija, 25. jan. — Grki so čez noč postali dolžniki svoje vlade. Na temelju dekreta, ki ga je izdal diktator Pangalos v soboto zvečer, imajo papirnate drahme v obtoku 25 odstotkov manj nominalne vrednosti. To znači, da je vsakdo, ki ima papirnat denar, prisiljen dati vladi 25%, ki dobi na ta način 1,250,000,000 drahem notranjega posojila. Vlada pravi, da bo plačevala šest odstotkov obresti od odvzetega denarja po 1. februarju. Odredba, ki je prišla nepričakovano, določa, da morajo biti vsi bankovci v obtoku prerezani v dve neenaki polovici; večja polovica je vredna četrtinke prejšnje vrednosti, manjši kos pa tvori posojilo vladi. S tem odlokom so najbolj udarjeni oni, ki kupijo papirnat denar doma. Denar, ki je naložen v bankah, je izsvet. Odlok velja tudi za inosemce.

Francoski in nemški kapitalisti v bratskem objemu.

Drug drugomu pomagajo proti delavcem.

New York, N. Y. — Francoski in nemški potašni rudniki privatni interesi so se združili z namenom, da kontrolirajo svetovni trg in pomagajo drug drugemu ob času delavskih stavk. Monsieur le Cornec, glavni ravnatelj družbe Societe Commerciale des Potasses d'Alsace, je v intervjuju z Isaac Marcossonom, poročevalcem za "Saturday Evening Post", razodel proti delavski pakt na tale način:

"Eno vrednost v tem paktu je treba naglašati. Ta tiči v zavoranju proti delavskim nemirom in gibanju. Ako bodo zastavkali nemški potašni delavci, tedaj se bo vedno dobila francoska potaša. Ako padejo po nas, bo narobe. Tako ne bo primanjkovalo nikdar potaše."

Drama na odru z resničnim tragičnim koncem.

Moskva, 25. jan. — Prva predstava nove drame "Katarina Velika in Pugačev", zajete iz ruske zgodovine, ki se je vršila sinoči v enem tukajšnjih gledališč, je bila zaključena s pravo tragedijo. Vodilni igralec, ki je imel ubiti zloduha, je potegnil revolver in ustrelil. Igralec, ki je imel vlogo zloduha, je padel smrtno zadet. Revolver je bil pomotoma nabit z ostrimi naboji.

MEHIKA PRIROČA AMERIKI VEČ DOSLEDNOSTI

To priporočilo je povzročilo vmeševanje v notranje zadeve Mehike. — Mehikiški zakon ne bo oropal Američanov njihovih pravic.

Washington, D. C. — Mehikiški poslanik Telles je obelodanil v Washingtonu odgovor mehikiške vlade tajniku Kelloggu na njegov zadnji napad na suverenost Mehike. Ta napad je izvršil Kellogg zavoljo postav, ki urejujejo lastništvo in razvoj zemljišč, v katerih se nahaja petrolej. Odgovor je spisal ministar za zunanje zadeve Saenz. V celoti njegove odgovor sugestira, da naj bodo Združene države dosledne. Ako Združene države lahko ustavijo naseljevanje in tako vzamejo tujcemcem priliko si prilastiti kvalifikacije, da postanejo zemljiščni posestniki, kako naj protestirajo proti mehikiškim postavam, ki niso tako ostre?

N. pr. Saenz je pokazal na Arizono in Illinois, ki imata postav, ki določajo, da mora tujecem postati državljan ali pa podati izjavo, da postane državljan, da lahko postane zemljiščni posestnik. Saenz izjavlja, da zakoni, proti katerim je Kellogg protestiral ne učinkujejo nazaj. Nobena teh postav ne bo nobenega ameriških vlagateljev oropala kakanih pravic. Saenz ne odneha od stališča, ki ga je zavzel Calles, predsednik Mehike, da ima pravico sprejemati postavbe v smislu 27. člena mehikiške ustave. Po tem členu postane naravno olje v zemeljskih plasteh lastnina naroda.

Berger predlaga, da Coolidge ošteje fašiste.

Resolucija v kongresu nalaga predsedniku, naj opozori Mussolinija, da Amerika ne odobrava njegove teroristične politike.

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Berger je v pondeljek predložil resolucijo, ki se glasi, da predsednik Združenih držav pozori vlado Italije, da fašistovska teroristična in imperijalistična politika ogroža svetovni mir in ameriška vlada upa, da Italija uvede humanitarno politiko napram gptovim strankam.

Anglija je dala Italiji ultimatum glede dolga.

London, 25. jan. — "Sunday Express" poroča, da je finančni minister Churchill dal italijanskemu finančnemu ministru Volpiju dva dni časa, da sprejme njegovo ponudbo glede odplačila vojnih dolgov Angliji. Ponudba določa, da Italija plačuje \$4,500,000 letno skozi 62 let. Italija dolguje Angliji čez dve milijardi dolarjev.

Prvi sneg v sto letih je podivjal prebivalce.

San Antonio, Tex. — V San Antoniju je prvi v stoletju zapadel sneg, ki je ležal dva dni. Prebivalci, posebno mladina je pozdravila sneg kot redek sport. Mladi in stari ljudje so se podili po ulicah in se kepali kakor za stavo. Kmalu je vse mesto pono-relo. Višek snežene blaznosti je bil v nedeljo. Vse mesto je bilo polno tolp, ki so se bojevale s kepami. Posledica je bila, da je bilo nebroj šip razbitih in neka žena si je pri padcu zlomila roko. Policija je dirjala z ene ulice na drugo in 20 oseb je bilo aretiranih.

Ples charleston prepovedan v Kenoshi.

Kenosha, Wis. — Mestna policija je prepovedala plesati charleston v vseh javnih plesnih prostorih v Kenoshi.

Napetost med Rusijo in Mandžuriji raste

Cangtsolin še ni dal zadoščenja svetovnem. Velike demonstracije v Sibiriji proti kitajskemu diktatorju.

Moskva, 25. jan. — Po vsaj Sibiriji so v teku veliki protestni shodi in ljudstvo v splošnem odobrava stališče sovjetske vlade, ki zahteva, da vojaška uprava mandžurskih čet v Harbinu vrne upravo kitajske vzhodne železnice Rusom in izpusti iz zapore železniškega ravnatelja Ivanova.

"Pravda" piše, da Cangtsolin, mandžurski diktator, morda izsove konflikt z orožjem, ako ne bo respektiral pogodbe med Kitajsko in Unijo sovjetskih republik.

Iz Harbina poročajo, da je železnica še vedno v rokah Cangtsolinovih čet in mnogi sovjetski državljani so s puško prilljeni delati tlako Cangu. Mandžurci zahtevajo, da pride železnica v roke stare bele garde. To znači, da je položaj ob vzhodni kitajski železnici zelo kritičen. Mandžurske čete so zaprele glavni ruski brzojavni urad in okupirale postopje ruskih strokovnih unij. Poročevalec sovjetske častnikarske agature, ki je brzojavil v petek, javlja, da je Cangtsolin zasegel vse komunikacije in da je to najbrž njegova zadnja brzojavka.

Sovjetska vlada napeto pričakuje odgovora na svojo noto, katero je poslala vladi v Peking, medtem pa je vodstvo rdeče armade prejelo navodila, naj se pripravi na vse slučajnosti.

Aretacije v Jugoslaviji se nadaljujejo.

"Zarota" proti kralju je dala priliko za nove pogovore.

Sofija, 25. jan. — Policija v Jugoslaviji je še aktivna napram komunistom radi namernega atentata na kralja Aleksandra. Profesor Kostja in drugi člani komunistične stranke so bili aretirani.

Zakoni proti kriminalnemu sindikalizmu v kritični luči.

New Orleans, La. — Stephen H. Allison je govoril pred društvom židovskih mladenčev v New Orleans Young Men's Hebrew Club. V teku svojega govora je dejal, da se postavbe proti kriminalnemu sindikalizmu strogo izvajajo, ker so te postavbe namenjene delavcem, medtem ko se dovoli, da se postavbe proti gangsterjem, finančnim "krukom" in drugim višjim. Apeliral je na mladeniče, da se naj ne boje nikdar govoriti resnice. Označujo naj je povsod odprto in brez strahu.

Zopet so znižale mezdo tekstilnim delavcem.

Fall River, Mass. — Unija prejevc, ki je združena z organizacijo United Textile Workers Union, poroča, da so znižali mezdo za petnajst odstotkov.

Zidarji in ometarji zahtevajo višjo mezdo.

New Britain, Conn. — Tukajšnji zidarji in ometarji zahtevajo, da se jim mezda poviša za en dolar na dan. Zdaj prejema jo deset dolarjev dnevne mezde. Od svoje zahteve ne odnehajo pod nobenim pogojem, kajti draginja je velika.

Kolumba bi radi naredili za svetnika.

Mexico City, 25. jan. — Mehikiška katoliška organizacija Kolumbovih viteзов je začela v cerkvi kampanjo, da se Kristof Kolumb prišteje svetnikom iz razloga, ker je odkril novo deželo, v kateri danes biva več kot polovica katoličanov na svetu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vrstajo.
 Narodnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
 Naslov za vse, kar ima slika s fotografijami:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

COLNINA IN DRAGINJA.

V človeški družbi, ki sloni na kapitalističnem gospodarstvu, je colnina za nekatere zelo škodljiva, drugim pa koristi; škodo od nje ima ogromna ljudska večina, koristi pa peščica ljudi. Zagovorniki colnine naglašajo, da ima colnina na uvozno blago namen podpirati razvoj industrije. Navidezno je industrija, v kateri še niso vpeljani dobri stroji in ne delajo v nji dobro izurjeni delavci, v začetku potrebna obrambna colnina. Pa tudi, kjer so razmere res take, se podpira industrija vedno za račun domačih konzumentov. Par tovarnarjev ali trustovcev dobi na ta način pomoč od vsega ljudstva, kar je krivično. Tovarnarji zavzemajo nasprotno stališče in trdijo, da obrambna colnina koristi tudi ljudstvu, ker ustvarja visoke mezde in daje delo večjemu številu delavcev. Kako nespametna je ta trditev, dokazujejo razmere v tekstilni industriji. Ta industrija je zavarovana z visoko colnino. Dogodki zadnjih let govore, da v tekstilni industriji vlada velika brezposelnost in da tekstilni delavci prejemajo najnižje mezde, naobratno pa tekstilni tovarnarji in trustovi spravljajo ogromne dobičke. Tak zagovor za visoko obrambno colnino je popolnoma napačen.

Vsaka nova iznajdba, ki služi industriji, bodisi v blagovni produkciji ali distribuciji, vrže na stotine in tudi na tisoče delavcev na cesto. Nove iznajdbe skrbe, da je vedno več delavcev, ki iščejo delo, kot jih industrija more zaposliti. V ameriških tovarnah delajo z najmodernejšimi in najpopolnejšimi stroji. Od delavcev se zahteva vedno večja izurjenost. Zato se prav lahko reče, da se ameriški industriji ni treba bati tujezemske konkurence. Kljub temu pa imamo obrambno colnino. In zakaj? Zato, da tovarnarji in trustovci vsako leto izsesajo nove milijone iz ljudstva in tako pomnože svoje nagromadene milijone.

Dokazov, kako trustovci bogate, ker je uvedena obrambna colnina, nam ne daje samo tekstilna industrija. Take dokaze dobimo tudi v sladkorni, aluminijski in drugih industrijah. Lani se je federalna komisija izrekla, da se naj zniža colnina na sirovi sladkor. Ostalo je le pri priporočilu. Aluminijski trust ima monopol za aluminij, kljub temu, visoka colnina štiti aluminijski trust.

Colnina je danes sredstvo, ki služi za izkoriščanje ljudstva. To sredstvo služi le kapitalistom. Colnina izroča ljudstvo na milost in nemilost trustovcem. Dokaz za to trditev imamo v dejstvu, da ameriški trustovci veliko svojih produktov prodajajo ceneje v tujemstvu kot na domačih trgih.

Boj proti colnini ne pomeni obračuna s kapitalističnim gospodarstvom. To je le del boja, ki ga vodi ljudstvo, da doseže gospodarsko enakopravnost. Kajti četudi odpravimo colnino in uvedemo svobodno trgovino, še ne bo delavno ljudstvo gospodarsko enakopravno s svojimi izkoriščevalci. Ako se colnina odpravi, tedaj delavstvo doseže, da se saj nekoliko izboljšajo sedanje tužne življenske razmere. Delavstvo se mora bojevati proti vsakemu poizkusu za poslabšanje življenskega položaja, da stopnjema gospodarsko napreduje in se tako bliža v resnici gospodarski enakopravnosti, t. j. odpravi mezde sužnosti.

Položaj ameriškega ljudstva je dandanes tak, da igra vsak cent pri nakupu živeža in drugih življenskih potrebščin vlogo. To je vzrok, da moramo zahtevati odpravo colnine za vse ljudske potrebščine. Kongres ima moč, da sprejme postave za odpravo colnine. Dozdaj je dovolil, kar so zahtevali razni trustovci. Zdaj je pa čas, da da ljudstvu, kar ljudstvo potrebuje. To pa ne velja le glede carine, ampak tudi glede davkov. Ljudstvo se sicer zaveda, da ga davki tarejo in gulijo, tega pa ne razume, da so krivično razdeljeni. Direktni dohodninski davek na velike dohodke bi se moral povišati, indirektni davki na ljudske potrebščine pa znižati, ako se že ne morejo popolnoma odpraviti.

Popolnoma pravično je, da oni plačujejo največ direktnega dohodninskega davka, ki imajo najvišje letne dohodke. Ti ogromni dohodki najbolj bogatih ljudi pri-

hajajo od sadov ljudskega dela. Ljudstvo je prikrajšano za sadove svojega dela, poleg mora nositi še davčno butaro. In to je velika krivica, ki vpije, da se mora odpraviti v imenu pravice.

SLIKE IZ NASELINI

St. Michael, Pa. — Teško je danes podajati se v javnost, ker ni mogoče ugoditi vsem. Ako si klečaplanc, se zameriš manjšini, ako si se predremal in dolgega spanja, pa se zameriš večini. Kako torej iz zagate, da ugodiš obema strankama? Po mojem mnenju je dvema gospodarjema nemogoče služiti. Jaz bom pisal tako kakor mi veveta razum, ako zamera sploh kaj velja. Po mojem bi zamera nič ne veljala ter bi je tudi ne bilo, ako bi bilo vsako človeško bitje toliko izobraženo, da bi ne bilo med nami toliko napak, katerim pravimo: trmoglavost, sebičnost, nevoščljivost. Odkod vse to prihaja, mislim, ni vprašanje, na katerega bi bilo teško odgovoriti — iz nevednosti.

So pa zdravila za imenovane bolezni in napake. Da, imamo jih res dobra zdravila. To je delavsko časopisje, zdravilno vpliva jo tudi poučne knjige. Delavstvo se vse premalo zanima za svoj lasten dobrobit. Krivda je, ker se ne sanima, sploh noče zanimati, temveč da le gara dalje, pa je vse dobro. Kaj bom štjal? Papir je papir! Vsak gleda za svoj šep, pa naj bo Prosveta, Proletar, Ave Micka ali Slovemija, Svoboda in Amerikanaki Slovenec. Nekateri ljudje res ne vidijo razlike, ker mislijo, da je tako bilo in tako mora ostati.

Nekateri tudi hvalijo svoje gospode: "Ja, ta naš gospod je fajni gospod! On ni odušički." Res pomilovanja vreden tak človek. Ako daš "gospodu" zadnji cent, misliš da te bo kaj vprašal, če ti je ostalo, da boš imel za družino? Nikdar ne. Čimveč daš, toliko bližji si namreč božjemu obličju, da boš gledal tisto neskončno in absurdno dobrotljivost. Bavbav!

Ali bomo res korakali nazaj v srednjeveško? Bratje in sestre, poglejmo malo nazaj. Prav malo je treba premisliti in otresli se bomo tistega škodljivega nazadnjaštva. Zasmilila se bo lastna kri, katere nekateri pehajo v večje mračnjaštvo.

Poglejmo, kaj se godi na antracitnem polju. Naši bratje so šikanirani. Lepa prilika je ravno sedaj, da kdo se tava v temi, spregleda. Berite vesti iz stavkovnega polja trdega premoga. Tam imate najboljši vzgled, kdo so tisti delavski "dobrotniki", ki so zato poslani od boga, da rešujejo grešne duše. Kako jih rešujejo?

Poglej, brat, trpin, premili in vsega gorja se boš otresel. To so tisti izvoljenci, ki prodajajo v svoji strašni hinaviščini vse, kar je marljivo, vse za dolar.

Bratje, stopimo ob pravem času na noge. Še je čas. Pomagajmo našim bratom, ki bijejo boj za nas vse delavce. Pomagajmo jim vsak po svoji moči. Ne le strokovno in politično organizirano delavstvo: vsi v vrste, da podpremo v resnici potrebno idejo.

Iz naše naselbine naj omenim toliko, da smo se nekako samostojno organizirali. Krup je bil precej velik. Seveda, veliko grmenja in malo dežja. Ali bratje, apeliram, držimo trdno. Iz malega zraste veliko. Nazadnjaki se seveda prizadevajo ugonobiti našo organizacijo. Ne dopustimo jim. Plačujemo redno naš "duše". Ni veliko, ali dvakrat je povrnjen tisti dolar, katerega plačaš mesečno.

Trn je zaboden tukajnji premogovni družbi, ne pustimo ga izdreti. Kdor ima količjak zavesti, je lahko ponosen na to. Pristopajte, bratje, v naše vrste tudi po drugih, neorganiziranih naselbinah. Ne bom vam žal. Pokažimo se, da znamo sami za sebe misliti. Pozdrav vsem zavednim proletarcom. — Henrik Pečarič.

Braddock, Pa. — Ker so dolgi večeri, imamo dosti priložnosti za čitanje dopisov iz raznih naselbin. Iz vsake naselbine čitamo več kakor iz Braddocka, da s pravno nas ni tu tako malo število Slovencev. Imamo dve podporni društvi, tretje je izobraževalno društvo in četrto, ki tudi vam precej sli-

ZARKOMET

Kam porinejo ameriško "Socialijo?"
 Kutaraki list je zaklal socialistično idejo. Ali res? Oh, boy! Ni jih treba boljših argumentov za utrditev ideje! — Prinesel je karikaturu namiljenega socialistične družbe "Socialije", v kateri je vse narobe zato, ker je vera zasebna stvar. Vera je odpravljena, oziroma je privatna zadeva in to je vzrok, da je "Socialija" pravi pekel.

Ali so kutarji in njihovi pisarji že prečitali ameriško ustavo? Vera je iz ameriške ustave popolnoma izključena. Ustava ne poena Boga in določa, da vera ne sme biti nobena kvalifikacija za javne službe in javno življenje. Vera je po ustavi privatna zadeva. Kutarji najbrž ne vedo, da so do kolen že v "Socialiji".

Kutarji lahko vprašajo kapitaliste za nagrado. Vsak praktičen kapitalist, ki plačuje lep denar za "amerikaniziranje", bo z veseljem dal nekaj stotakov za omenjeni kutaraki bunk.

Vse se suče okoli denarja. Cenjeni Zarkomet! Kakor izgleda, so vse tajnice društva Marija Magdalens v Clevelandu — Judovke. Denarja zmiraj manjka. Predsednica nadzornega odbora jim pa štrono meša, ko zahteva denar in mirna Bosna. Končno je moral intervenirati kralj Matjaž. Sklical je vse visoke glave v Clevelandu skupaj, da izračunajo račune in pogledajo kam se je zakopal denar. — Druga clevelandska novica je, da je Lojze strašno hud. Cisto naravno je torej, da je izlil svoj žolč na S. N. P. J. in Prosveto. Hud pa je zato, ker je bil zadnjič poročano, da je neki vodilni rojak plačal kazen, ker je preveč bulil v devojke v Evinem kostumu. Le udari, Lojze! Enkrat pojdeva še midva, čeprav stane vstopnina tri dolarje. — St. Clairčan.

ZNANSTVENI NAPREDEK V LETU 1925

Znanstvena informacijska organizacija Science Service priobčuje pregled o znanstvenem napredku tekom minolega leta. Bilo bi predolgo navajati vse točke tega pregleda; tukaj hočemo podati le nekatere izmed onih najbolj pomembnih točk, ki so bolj zanimive za splošno občinstvo, in niso le izključno strokovnjaškega pomena.

Tekom ravnokar minolega leta je bil storjen znaten napredek v vseh panogah znanstva.

Izmed najbolj izstakljenih dogodkov in izumov, porazdeljenih po znanstvenih panogah, navajamo sledeče:

I. Agrikultura (poljedelstvo.)

Znanstveniki poljedelškega departamenta Združenih držav so potom kemične analize bombaževca (cotton plant) odkrili ono dišečo snov (trimethylamine), ki privablja insekt boll weevil na bilko. To odkritje je veliko važnosti za borbo proti tej žuželki, ki ogroža bombažev pridelek v Združenih državah.

Antropologija (človekoslavlje.)

V Taungsu v Južni Afriki so našli predzgodovinsko lobanjo, ki utegne biti nov člen v verigi človeške evolucije. Baje je starejša nego javanski pračlovek.

Izkopnine v Floridi so obelodanile človeške kosti v tesnem stiku s kostmi mamuta, iz česar se daje sklepati, da je ta predzgodovinski slon preživel v Ameriki dalje kot se je prej mislilo.

Blizu Kapernauma v Galileji so odkrili lobanjo dosedaj neznanega plemena, spadajočega k neandertalskemu tipu prastarega janskega človeka.

Dr. Edward Sapir, kanadski antropolog, je prijavil, da je našel presenetljive podobnosti med ameriški indijanskimi dijalekti in starokitajskim jezikom.

Iz prastare indijanske gomile blizu Cartersville, Georgia, so izkopali deset predzgodovinskih kamenitih grobov, vsebujočih dragoceno ostanke.

V predzgodovinski indijanski gomili v Ohiju so našli zaklad dragocenih biserov.

Arheologija (starinoslavlje.)

Oriental Museum čikaške univerze je organiziral ekspedicio za izkopavanje Armagedona, slovitega starinskega bojišča v centralni Palestini.

Ekspedicio ruskega zemljepisnega društva v Tibetu se je vrnila z obširno zbirko starinskih ostanokov, ki kažejo, da je pred 2000 leti cvetela mongolska civilizacija, ki je imela dotike s starogrško kulturo.

(Astronomija (zvezdoslovje.) Raziskave na podlagi solnčnega mrka so pokazale, da tempe-

ratura solnčne korone znaša približno 5000 stopinj Fahrenheita. Dvajset milijonov ljudi na črti od Buffala do New Yorka je lani opazovalo popolni solni mrk; nikdar ni toliko ljudi skupaj imelo priliko opazovati tak pojav. Mnogo znanstvenih organizacij je imelo priliko za strokovnjaško opazovanje.

Fotografije, ki jih je napravil dr. Huggle v Mt. Wilson observatoriju s pomočjo velikega (100 luč) daljnogleda, so pokazale, da spiralne in nekatere nepravilne nebulje (meglice, ki jih je videti med zvezdami) obstojajo iz velikih množic zvezd, ki se ogromno oddaljene. Najbližje so tako daleč, da njihova svetloba rabi približno milijon let, predno pride do nas. Pokazalo se je torej, da te nebulje so otočja vesoljstva, kakršno je naš sam zvezdni sistem, h kateremu spada solnce, druge zvezde v rimski cesti in tudi one druge, ki jih vidimo drugod na nebu.

Aeronautika (zrakoplovstvo.)

Na Španskem so izumili nov tip eroplana, ki ga zovejo autogiro. Poskusi so bili polnovni in britansko zračno ministrstvo ga jako hvali. Vzpenja se v zrak s pomočjo velikih vrtečih se peroti, sličnih vijakom.

Biologija (življenjenznanstvo.)

Kemična preizkušnja, potom katere je mogoče ugotoviti spol rastline ali živali iz par kapljic rastlinskega soka ali krvi, je bila izvedena na Ruskem; tudi znanstveniki Carnegiejeve institucije v Washingtonu so vporabili to metodo.

Na čikaški univerzi so izvalili morske zvezde in morske ježe iz neoplojenih jajc; edini oče so bili ultravioletni žarki.

Kemija

Živo krebso se je spremenilo v zlato. Prof. Micher iz Berlina je našel, da žarnice, napolnjene s

konvencijo. Bodite prepričani vsi, kar ves je Črnih, da na prihodnji konvenciji bo ta "banda" zopet izvoljena, še bo le kandidiral in vodila bo jednoto še naprej kakor jo vodi sedaj, samo če bo živa in zdrava, kar ji želimo. Vi pa se držite lastne bande. Ako se boste brigali le za svojo bando, vam bomo verjeli, da vas ne briga S. N. P. J. — Old Molder, član dr. št. 221, Terre Haute, Ind.

Prava Ančka se je oglasila.

Dragi K. T. B.! V naših treh malih naselbinah je več Ančk, toda samo ena se je oglasila, to je Zarkomet posvetil sem. Ubo, Ančka! Smilja se mi, ker si toliko trpela, ko si pisala dolgo pismo in iskala naslova. Nič se ne trudi, saj pridem enkrat z imenom, samo počakam še, da dobim tisto nagrado, katero si obljubila. Za gotovo pridem ki tebi v vas in takrat se naročim Prosveto, da ti odpre oči. Saj vidiš, da z Ave Maričko ni nič. Ker si se prepričala, da tistega ni Francka pisala, prepričaj se še, da tega nisem pisal jaz. V slučaju, da me iščeš, ti povem, da moj naslov je R. F. D. in "baksa" je nabit na 36. stebru proti severu. — Fantje ako se vam čez zajcev, kar v zrak ustreli, pa bodo padali izzavseh grmov. Nekdo, ki vse izvoha, Sharon, Pa.

Moli in pleši!

Rev. Malcolm Fitch, čikaški pastor, je uvedel ples "charleston" za svoje farane v cerkvi. Mladino je treba privezati na cerkev, pravi pastor. Pomenanja vredno! Jaz vem še za nekaj, kar privleče tudi marsikatero starca v cerkev. Plesalka v Evinem kostumu!

Če krađaš, ukradi celo Florido!

Neki mali tat je vzel šest centov in dobil je tri mesece zapora. Veliki tat, ki ukrade šest milijonov dolarjev, véšji čita, da so ječe na svetu.

Počastite ga kot se spodobi!

Ako Martin Durkin noče biti governor države Illinois, pa naj bo vsaj čikaški župan. Irci bodo glasovali zanj in to pomeni zmago.

Oprostite na osebnosti.

Ali je g. Trunk dobil muhalnik kot zadnje božično darilo? K. T. B.

Dva dosedaj pogrešana kemična elementa (prvini), številki 48 in 75, sta bila odkrita s pomočjo spektra, ki ga je odkritelj dobil ko je šopek x-žarkov napeljal skozi rastopino redkih rudnin. Odkritelj dr. Noddack iz Berlina je nova elementa pokrstil z imenom nasurium in rhenium.

Na Nemškem so iznašli pridelovanje methanola ali lesnega alkohola iz premoga in razvili to iznajdbo. Pokazalo se je, da ta sintetični alkohol je ravno tako strupen kot oni, ki se prideluje potom distilacije lesa.

Evulucija.

Največjo skupino kosti dinozavra (orjaškega prazgodovinskega reptila) so izkopali v Tanganjiki v vzhodni Afriki.

Geografija (zemljepisje.)

Amundsenova ladja Maud se je povrnila po triletnem tavanju v arktičnem ledenišču. Iz poročila dr. Sverdrupa o opazovanju plime in oseke se daje sklepati, da ni nikake suhe zemlje v neraziskani arktični pokrajini.

Nemška ladja Meteor je odkrila veliko podmorsko strujo, ki teče od severnega Atlantika in zope pride na površino 2000 milj južno od ekvatorja.

Izpopolnili so nove priprave za sondiranje morake globočine; ta priprava omogočuje hitro mapiranje podmorskih tal s pomočjo odmevov iz dna morja.

JOHN REBOL MORA NEMUDOMA DOMOV.

John Rebola iz Bridgeporta, Ohio, žele njegovi svojci nemudoma domov. On je na trgovskem potovanju. (Adv.)

Izkoriščanje fotografistk bujno sveto

Gospodarji zanjejo velike profite. — Telegrafistke morajo opravljati težurno delo. — Mezde so nizke.

New York, N. Y. (F. P.) — Western Union Telegraph kompanija je napravila leta 1924 zelo lep dobiček. Ta dobiček je tako velik, da telegrafistke skoraj ne verjamejo številkam, ki označujejo profit, ako jih primerjajo s svojo mezdo. Ta profit ni znašal več in ne manj kot \$15.170.089. Pogledajmo se kaj zaslužijo telegrafistke? Ko se začne prvi mesec dobe po petnajst dolarjev na teden, drugi mesec po šestnajst dolarjev, tretji mesec po sedemnajst dolarjev. Ko delajo prvih treh mesecev, dobe po osemnajst dolarjev tedensko in na to devetnajst dolarjev. Pri teh devetnajstih dolarjih ostanejo, dokler se kompaniji ne zljubi povišati mezde. V New Yorku, kjer je življenje drago, dobe zelo izurjene telegrafistke po \$59 dolarjev na mesec.

Za sedem odstotkov se je povišala mezda dne 1. januarja je izbranim uslužbencom pri tej kompaniji. To pomeni, da ni bila mezda povišana vsem uslužbencom. "Mi poznamo naše ljudi", je rekel newyorški superintendent zastopniku Federaliziranega tiska. Kompanija zdaj ponuja onim telegrafistkam, ki delajo ponoči, po petnajst odstotkov več mezde, kot onim, ki delajo podnevu.

Neka telegrafistka, ki jo je kompanija privedla sem iz Salt Lake City, Utah, je povedala zastopniku Federaliziranega tiska, da njene tovaršice in veliko drugih strojnih telegrafistk v New Yorku, dela vsak dan po 12 do 16 ur. Po osmih urah dela se plača čas in pol. Državni zakon omejuje delo za ženske na deset ur in ponočno delo določene vrste. To je nabito v pisarni. Ali čez te določbe je potegnjena črta in tam je opazka: "Ne velja za to pisarno". Telegrafistke morajo delati vsako tretjo nedeljo. Ker v New Yorku nimajo nikoli dosti telegrafistk, morajo telegrafistke pogostoma delati skoz dva tedna, ne da bi imele en dan prost.

Kompanija plača transportne stroške strojnim telegrafistkam v New York in nazaj, ako obljubijo, da ostanejo tri mesece v službi. Tako se je izjavila ena izmed telegrafistk iz Salt Lake Cityja. V mormonskem mestu plačajo telegrafistkam, dokler se uče, ampak po \$85 na mesec je najvišja mezda, ki jo tam doseže telegrafistka. In tako mezdo prejme telegrafistka, ki že več let dela za kompanijo.

Telegrafistke delajo v delavnih po osem ur, Pol ure imajo za obed in dvakrat odmor po petnajst minut. Vsaka strojna telegrafistka mora slediti črti, ki se avtomatično tiska na traku. Ujeti mora vsako napako. Pri delu mora napenjati ušesa, oči in živce.

Stroj je zvezan z vsemi glavnimi postajami v deželi. Telegrafistka pritiska n. pr. na tipke v New Yorku, tiska se pa brzojavka v Seattle, Wash. Tam jo druga telegrafistka pritiska na listek, ki se po tem dostavi kot brzojavka. Brzojavke, ki se pošljejo v take kraje, ki nimajo strojnih aparatov, pa pošiljajo brzojavke telegrafisti in telegrafistke, ki se morajo poslužiti Morsejeve ključa za brzojavljanje. Te brzojavke se odpošljejo po žicah, ki prenašajo po več brzojavk hkratu. Stroji in telegrafistke so odpravili veliko število telegrafistov z Morsejevim ključem. Telegrafisti pri Morsejevem aparatu so še vedno volje plačani. Razne pisarne v New Yorku so zvezele s pnevmatičnimi čevmi, kar zopet odpravlja telegrafiste pri Morsejevih aparatih.

Telegrafisti pri teh aparatih, ki so zaposleni pri Western Union Telegraph in Postal Telegraph kompaniji, so slabo organizirani.

Western Union Telegraph kompanija ima kompanijsko unijo, in kjer se kompanijska unija, je pa znano, kako se ravna z delavci.

STAVBINSKI DELAVCI SPO- POLNJUJEJO SVOJO ORGANIZACIJO.

Boston, Mass. — Ustanovila se je delavska centrala za stavbinske delavce severno od Bostona pod imenom Alijanca stavbinskih delavcev. Ta delavska centrala bo reševala jurisdiktivno spore in bo služila kot ščit za obrambo in napad proti stavbinskim podjetnikom. V tej organizaciji so vključeni stavbinski delavci iz mest Malden, Melrose, Wakefield, Stoneham, Reading, Winchester, Bedford in Woburn.

STAVKA V TOVARNI ZA PLETENINE.

Woonsocket, R. L. — Delavci v tovarni Hebert Knitting Mills kompanije v tukajšnjem mestu so zastavkali, ker kompanija ne postopa pravično z mlajšimi delavci. Delavci so organizirani v organizaciji United Textile Workers Union.

Nadvojvoda Albreht se je zatekel k papežu.

Rim, 25. jan. — Tukaj poročajo, da je ogrski nadvojvoda Albreht s svojo materjo Izabelo bil pred kratkim v Rimu pri papežu, kateremu je razodel svoje aspiracije za ogrski prestol. Papež je dal obema svoj blagoslov in svetoval Albrehtu, naj bo zvest podanik svojemu pravemu mladoletnemu vladarju, misleč pri tem habsburškega princa Otona.

Porod med hipnozo v Rusiji.

Odesa, Rusija, 25. jan. — Ruski zdravniki priporočajo hipnotiziranje žensk, kadar imajo porod, nakar porodijo brez bolečin. Neki zdravnik poroča, da je ženska, katero je on hipnotiziral, porodila deset funtov težko dete brez najmanjše bolečine. V rdeči armadi tudi kurirajo s hipnozo domotožje rekrutov in čezmerno kajenje cigaret.

Zgodovinska jama odkrita v Italiji.

Rim, 25. jan. — Delavci, ki delajo priprave za proslavo Virgila v Posillipu, majhnem mestecu pri Neaplu, so v soboto našli leteli na podzemsko votlino, katero so vodilni italijanski arheologi spoznali kot zgodovinsko Kumovo jama, ki je bila znana pred 2000 leti. Zdaj se vrši preiskava.

Mussolini ima tvor v črevu.

Zeneva, Švica, 25. jan. — Italijanski diktator Mussolini je bolan na drobu. V malem črevu se mu dela tvor. Tako se glasi zaupna vest iz Rima. Doktorji specialisti, ki so bili poklicani, da operirajo Mussolinija, se še niso zedinili. Dva sloveča švicarska zdravnika sta zadnje dni odpotovala v Rim.

Kuge še vedno strahujejo človeštvo

V letnem poročilu glavnega zdravnika federalnega zdravstvenega urada najdemo nekoliko naravnost presenetljivih podatkov o pomoru, ki ga kuge še dandanes povzročujejo po svetu. Nas, ki živimo v Združenih državah razmeroma prosti vseh kvarantinskih boleznih (razun kuge), čudno dirne, ko čitamo, da kuge še dandanes razsajajo drugod po svetu s tako silo, da nekje takorekoč decimirajo prebivalstvo.

Tekom minolega leta so mnoge dežele v Aziji poročale obojst kolere. Nikjer drugje po svetu se ni pojavila, razun osmih slučajev v evropski Rusiji. V sami Indiji je tekem l. 1924 umrlo nič manj kot 276.000 ljudi za to kumano, ki je štirikrat toliko kolikor je bilo poročano za l. 1923.

Vzlic temu, da so sredstva za preprečitev koz (smallpox) dobro znana in jako učinkovita, vendarle ta bolezen je še vedno jako razširjena in uničevalna. Nepopolna poročila iz 62 dežel naznanjajo 216.000 slučajev koz tekem l. 1924 in čez 50.000 smrti radi te bolezni. Iste dežele so predlani poročale le 165.000 slučajev koz in 45.000 smrti.

Najbolj čudno in presenetljivo pa je to, da Združene države drugače tako uspešne v borbi proti nalezljivim boleznim, imajo, kar se tiče koz, razmeroma največ slučajev te bolezni izmed

vseh civiliziranih dežel. Poročila iz 35 dežel za leto 1924 izkazujejo, da se je napram letu 1923 število slučajev te bolezni neverjetno pomnožilo; namreč za 75%; smrtnih slučajev pa je bilo šestkrat toliko kot predlanskem. Sicer je res, da so kuge v Združenih državah večinoma blažjega značaja. Mogoče je tudi, da so slučajji te bolezni v Združenih državah bolj vestno poročajo kot drugod. Vsekakor pa dejstvo stoji, da je ta bolezen v Združenih državah po nepotrebnem jako razširjena.

Bubonska kuga se je razpasla po svetu dolgo vrsto let. Tekom l. 1924 je 49 dežel poročalo o njej. Več kot 400.000 smrti radi bubonske kuge je bilo v Aziji, v kolikor se je poročalo, in ni dvoma, da dejansko jih je bilo še mnogo več. Deveterica zapadnih dežel, vstetši Združene države, so imele kak posamezni slučaj te kuge. Pojavila se je med podganami v New Orleansu in Oaklandu, Cal. V obeh slučajih je zdravstvena oblast takoj ukrenila potrebno, da je preprečila vsako nadaljno nevarnost. Niti en slučaj bubonske kuge se ni pripetil pri ljudeh v omenjenih dveh mestih. Pač pa je kuga izbruhnila v Los Angelesu, kjer je bilo lani 33 slučajev pneumonične kuge s 31 smrtni in 8 slučajev bubonskega tipa s 3 smrtni. Federalni zdravstveni urad je prevzel v svoje roke borbo proti tej kugi ravno ob koncu minolega leta.

Prvič v zgodovini se je zgodilo, da tekem vsega leta ni bilo treba pridržati v kvaranteni nikakega potnika ali mornarja radi rumene mrzlice (yellow fever). Nekoliko slučajev te bolezni, ki je še nedavno bila strah Amerike, se je poročalo iz Centralne in Južne Amerike, kakor tudi iz zapadne obale Afrike. Dejstvo je, da rumena mrzlica ni bila v vsej zgodovini tako redka. Toda glavni federalni zdravnik opozarja, da, dokler ni ta bolezen popolnoma izginila s sveta, ona ostane še vedno prežoa nevarnost. — F. L. I. S.

Mednarodni teden. Amerika posluša Evropo.

Chicago. — Ta teden je mednarodni teden za ljubitelje radiofonije. Vse ameriške oddajne radiopostaje so tiho od desetih do enajstih zvečer, tako da imajo poslušalci priliko slišati London, Beclin, Dunaj, Madrid, Pariz in Moskvo, kdor ima dobre aparate.

V nedeljo zvečer je bila prva poskušnja, ki se pa ni dobro obnesla kakor javljajo. "Nekaj" je bilo v zraku, ki je odbijalo prekooceansko radio valove. Bili so tudi mnogi klici S. O. S. z morja, ki so klicali na pomoč in motili poslušalce. Ampak večer ni bil brez vsakega rezultata. Nekateri slušatelji so sporočili, da so slišali London in Buenos Aires. Mr. Ray MacMahill, 103 W. 73 st., Chicago, celo poroča, da je slišal Limo, Peru, na svoj tricevni aparat, ki ga je sam naredil.

Prihodnji petek in soboto zvečer so aranžirali posebni program v Mehiki in Kanadi za Američane.

Vesti iz Jugoslavije

Nekaj neverjetnega od naše države meje v severni Sloveniji. Severno od Drave v vzhodnem delu obmejnega Kozjaka se nahaja majhna hribovska vas Veliki Boč, ki je spadala svojčasno pod sodni okraj Arvež (Arnfeld) in okrajno glavarstvo v Lipnici. Ker je popolnoma slovenska, je pripadla po šentermenski mirovni pogodbi naši državi pa je bila pridržana okrajnemu sodišču v Mariboru. Vsa tako je odločilo leta 1922 ministrstvo pravde.

Toda Velikobočani so še danes celih 8 let po ujedinenju v sodno-skrbetnih zadevah navezani na inozemsko avstrijsko okrajno sodišče v Arvežu. Znan

nam je slučaj, da je po smrti varuha nekih mladoletnih otrok tamkajšnja domačina zaprosila politično oblastvo mariborsko okrajno sodišče, da čena postavi novega varuha, da ne bodo trpeli pri gospodarstvu nobene škode. Toda okrajno sodišče v Mariboru je odločilo, da se je prijava glede teh mladoletnikov odstopila okrajnemu sodišču v Arvežu kot pristojnemu varstvenemu sodišču.

Ponarejevalci tisočdinarskih bankovcev. — Zagrebški policiji se je posređilo ugotoviti tudi identiteto tretje osebe, ki je zapletena v afero z raspečevanjem ponarejenih tisočdinarskih bankovcev. To je Marijan Jurčević, krošnjar, rodom iz Studencev pri Imotskem v Dalmaciji. Jurčević se bavi s tihotapstvom. Za njegovo aretacijo je razpisana nagrada. Vrh tega je že ugotovljeno, da so vsi, ki so zapleteni v raspečevanje ponarejenih tisočakov, krošnjariji.

Ker se je pojavila med prebivalstvom bojanost, da je v prometu večje število ponarejenih tisočakov, naglašajo zagrebško redarstvo, da je v tem oziru strah odveč, ker je falsifikate zelo lahko spoznati, ker so tiskani na debeljšem in slabšem papirju in sploh nimajo vodnega znaka.

Kako pridobivajo klerikalni mišlino. V neki celjski tovarni je zaposlen predelavec kot pristaš klerikalne stranke. Ta dični gospod vabi v tovarni zaposlene vajence v klerikalna društva, in to na način, da jim žuga sicer s takojšnjim odpustom. To so klerikalne metode. Ni čuda, da kotem vse drvi v klerikalna društva. Tudi tega bo ankrat konec. Mladina, ki danes ječi pod kruto roko rimsko klerikalnih priganjencev, si bo znala najti pota k svobodnemu udejstvovanju, kakor žel in hoče.

Na kriminalnem oddelku se medtem še vedno nadaljuje zasliševanje aretiranega Madunića, ki polagoma vse priznava. Rezultat pa še ni znan, ker se varuje o njem najstrožja tajnost. Raspečevalci falsifikatov, ki so bili aretirani v Zrinju, so še na potu v Zagreb. Policija je odredila pregled vseh zalog tisočakov v bankah in savodih in je pri tej priliki ugotovila, da v Zagrebu razun štirih še zaplenjenih ni nobenega falsifikata več. V zvezi s afero je bila v Zagrebu aretirana neka oseba, pri kateri so našli sedem komadov ponarejenih tisočakov. Preiskava se nadaljuje in se je ugotovilo dosedaj več, kakor se sluti, čeprav je vse še strogo tajno.

Samomor najbogatejšega Sloveca v Bački. — V Apatinu v Vojvodini se je ustrelil veleposelnik in direktor vodne zadruge Apatin-Senčan, Valentin Fernbach, eden najbogatejših ljudi v Bački. Vest o njegovem samomoru je vzbudila po vsej Vojvodini ogromno senzacijo, ker je bil Fernbach znan ne samo radi svojega velikega bogastva, temveč tudi radi delavnosti pri organiziranju vodnih zadrug po Vojvodini, katerih naloga je bila izsuševanje močvirij in regulacija Donave. Fernbachov samomor je prišel popolnoma nepričakovano, ker ni bilo opaziti pri njem nobenih znakov duševne zmedenosti. Zadnje čase je bil, kakor vedno, v zadruzi. Ker se je bal velikih poplav, ki bi mogle slediti valed silnega porasta rek in njihovih pritožkov, se je Fernbach silno trudil, da bi se pravočasno preprečil vsako katastrofo.

Pred par dnevi pa so se pokazali na njem nenadoma znaki nerazpoloženja in nervoznosti, ker so pripisovali domačini njegovemu strahu valed neprestanega naraščanja Donave. Po večerji je šla njegova družina spat, sam pa je ostal v delavnici in izjavil, da mora še napisati večje število zelo nujnih pisem. To so bila njegova zadnja pisma. Sodeč po raznih znakih, ki so se pojavili po njegovi smrti, se zdi, da je bil zadnje noč silno razburjen. Povsod so našli namreč vse v velikem neredu. Ke so prišli v njegovo delavnico, so našli Fernbacha vsega okrvavljenega, v zadnjih dihajših. Poleg njega je ležala lovska puška, s katero se je ustrelil. O dogodku je bila takoj obveščena policija, ki je predvsem zaplenila vse njegova pisma, v katerih navaja Fernbach kot razlog za svoj obupni korak strah pred naraščanjem in poplavo Donave, ki je

napravila ne samo njegovemu premoženju, temveč tudi vodni zadrugi še ogromno škodo.

Ureditev jugoslovanskega paviljona na razstavi v Filadelfiji. — Minister za trgovino in industrijo dr. Krajač je podpisal rešitev o zgraditvi in ureditvi jugoslovanskega paviljona na veliki mednarodni razstavi v Filadelfiji. S tem je bilo torej vprašanje paviljona rešeno izven ministrskega sveta. Projekt za interitiv centralne dvorane je poverjen arhitektu Brašovnu, projekt in načrt za vse ostale prostore v reprezentativnem paviljonu pa prof. Tomislavu Krišmanu. V kolikor možno, se bo pri gradbi uporabljal material našega paviljona na pariški razstavi. Trgovinsko ministrstvo je nadalje pozvalo vse upodobljajoče umetnike, da do 20. t. m. predložijo načrte za preproge po narodnih motivih, načrte za razne servise, za moderne vozenine, za srebrne in zlate nakite, ter končno za usnjeno vezavo knjig.

Smrtna kosa. V splošni bolnišnici v Ljubljani je umrl Nace Gabrič, pisarniški ravnatelj v pokoju, star 73 let.

Zanimiva opazovanja med potresom. Naš naročnik iz Kamnegorice nam poroča, da je opazil pri zadnjem potresu precejšnjo spremembo na barometru in termometru. Pri prvem se je živo srebro znatno dvignilo, pri drugem pa je bilo opaziti anihanje temperature za dve stopinji R. Potresni sunek je trajal 7 sekund, smer od jugozapada proti severozapadu.

Velik požar v Subotici. V noči od 3. na 4. januarja je v velikem parnem mlinu Josipa Rajčiča v Subotici izbruhnil požar, ki je vključil energični gasilni akciji trajal do belaga dneva. Domneva se, da je ogenj nastal v strojnem oddelku. Mlin, ki je bil poln žita, je skoraj popolnoma pogorel. Škoda se ceni na dva milijona dinarjev.

Človek s kroglo v srcu. V Stipu je povzročilo veliko senzacijo odkritje, ki se je ugotovilo pri seziranju nekoga mrtveca. Orošnik Stepan Rođen je izvršil samomor. Pri rasteljenju trupla so na dnu srca našli kroglo strojne puške, ki ga je v vojni zadela pred desetimi leti na italijanski fronti. Vključ krogli v srcu pa je Rođen živel še celih deset let ter vestno izvrševal svojo službo.

Strah pred mrličem. Na Brezjah je na novega leta dan Bobkova mati ležala na mrtvaškem odru. Valed potresa se je mrtva žena zasibala in svečniki so popadali na tla. Ljudje, ki so bili navzoči v mrtvaški sobi, so bili mnenja, da se oživlja mrlič ter so v strahu in grozi zbežali iz hiše.

Tešak boj z volkom. Kmet Ivan Milčić iz hercegovske vasi Blasinac pri Mostarju je zaslišal ponoči v neposredni bližini svoje hiše zamolklo tulenje volka. Spomnil se je, da je pustil vrata v hlev odprta. Zato se je splašil tiho iz stanovanja, vzel s seboj močno gorjačo, stopil v hlev in zaprla seboj. Toda, kako se je začudil, ko je zapazil pred seboj velikega volka, ki je ravno skočil na konja. Cim pa je zapazil kmeta, je pustil žival in navallil na novega sovražnika. Milčić je sprejel zverino z gorjačo v roki. Med obema se je razvil strahovit boj, v katerem bi nedvomno kmet podlegel, da ni v odločilnem trenutku prišel njegov brat, ki je slišal klice na pomoč in volka s puško ustrelil.

IZ PRIMOJA

Velika je revščina v Istri. Kdor pozna deželo, jo priznava in tudi fašistovska stranka jo opisuje kot strašno v svojih vlogah na vlado za pomoč pokrajini. Dobijo pa se, žal, duhovniki, ki delajo s ljudstvom tako, kakor da bi se kopalo v blagostanju in bi lahko plačalo, kar si naš kdo zmisli. Na šovinistični duhovnik začel graditi novo cerkev. Ljudje so mu svetovali, naj pusti staro cerkev na miru, ker ni denarja za novo. Vse zaman. Soday je v denarnih stiskah in ne more naprej z gradbo. Zato pa zahteva od kmetov denar in jih surovo zmerja v cerkvi. Pred dnevi je šel po občini, da blagoslovi hiše. Kjer so mu dali, kar je hotel, je blagoslovil, kjer ni

dobil nič, ni dal blagoslova. Potem pa se je v cerkvi pohvalil, da ni blagoslovil mnogo slovenskih hiš. Zalostne razmere.

Novi azili in šole "Legje Narodne". Letos otvorili "Legje" otroške vrtnice v Banovici pri Trstu, v Bistrici, v Dutovljah, v Tomaju na Krasu, na Proseku pri Trstu, v Mirnu pri Gorici, v Istri pa v šestih krajih. Sploh raznaroduje v prvi vrsti istrako pokrajino. Legije nadaljevalne šole se otvoriijo v Devinu, v Postojni, v Sežani, v Stanjelu na Krasu in v Trbižu. Potem bo šela Lega še 91 svojih zavodov v Juljski Krajini. Lani je imela v svojih vrtcih in šolah 5249 otrok. V Vipavi je bilo v azilu 54 otrok, v šoli 80, v Senoščah v azilu 23, v Postojni 96, v Sežani 35, v St. Petru na Krasu 58, v Solkanu 79, v Podgorji 73, v Standrežu pri Gorici 62. Po Istri so Legije zavodi še bolj polni. Torej poitalijancjevanje na debelo!

"Prosveta" v domovini

(Od br. Franka Kluna v Chisholmu, Minn., smo prejeli pismo, ki ga mu je poslal njegov prijatelj Jurij Brinšek iz domovine. Pošiljatelj želi, da objavimo izčrpnost iz pisma njegovega prijatelja v domovini, katero pokazuje, kako tam z zanimanjem čitajo naš list. To radevolje storimo, ker pokazuje, kako zelo jim je potrebno delavske časopise v domovini ter da rojak, ki naroči Prosveto svojemu sorodniku ali prijatelju v domovino, mu stori veliko uslugo.)

Čenjeni mi s. Frank Klun! ... Z zanimanjem čitam tednik Prosveto, katero redno prejemam celo leto, odkar si mi jo lani naročil. Stotičkrat se ti zahvaljujem za tvoj trud. Prosveta pa vedno roma dalje, od hiše do hiše gre. Eno sama Prosveta preroma povprečno pet hiš. Ponavadi storiš tudi tako, da eno Prosveto izročim v svobodnemiselnico čitalnico, drugo pa izročim, da jo čitajo po hišah. Semintja dam kako število državnim uslužbencom pri rudniku, kjer tudi sam delam. Vsi se zelo zanimajo za list. Pravijo, da jim list zato ugaja, ker je pošten in strogo pri zagovarjanju delavskih pravic.

Zadnji pot so si rudniški uradniki rezali članke iz Prosvete, slasti pa tistega, v katerem je bilo pisano, kako bi bilo treba, da morajo vsakega novega člana obrabati in ga pogledati od spređaj in od zada, pa bi še mogoče ne bi sprejeli, če je študiral kdaj kake šole ... Naročnina na list Prosveto mi bo potekla 30. decembra. Neizrečeno rad bi jo še obdržal, če bi le vedel tam za kakega prijatelja, ki bi mi jo še naročil. Ako se mi še Prosveta odtrga, ostane čisto osamljen na svetu.

Tukaj dela Prosveta veliko agitacijo za Slovensko narodno podporno jednoto. Vaak namreč, ki jo čita, hoče, kakorhitro bo prišel v Ameriko, da postane član S. N. P. J.

Tu pravijo, da jim Prosveta radi tega tako zelo dopade, ker je njeno štivo v poljudnem govoru, domače, da je lahko umeti vsakemu delavcu.

(Dopisovalec je že bil sam v Ameriki ter je radi tega zanimivo, kako je ohranil svoje prepričanje tudi v domovini. Dalje piše:)

V tukajšnjem državnem rudniku delam že eno leto. Držim pa se trdno še vedno iste ceste, kakor sem si jo začrtal v Ameriki. Še danes imam tvoje besede v srcu, ki si mi jih dal zadnji dan v slovo. Rekel si mi: Ko prideš v stari kraj, gledaj, da ne boš huji kot so klerikalci!

Pri tukajšnjem rudniku delamo toliko, da nisem nikdar drugje prost kakor o božiču in o veliki noči. Zaslužim komaj okoli 4000 kron na mesec. (Ko sem prišel iz Amerike, sem znova zasadi vinograd in lani že pridelal 140 litrov. V bodoče bo bolje.)

Še eno prošnjo imam do tebe. Prosim, če ti je mogoče, pošlji mi stenski koledar Slovenske narodne podporne jednote za leto 1926. Zelo mi ustrežes s tem. Ne zameri, ker vedno moledujem s kako prošnjo. Prejlanjs leta ga je večkrat tukajšnjim soedom poslal rojak, za katerega pa ne vemo več, kaj je znjim, je-li živ ali mrtev, ko nič ne piše ...

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Sloveni"

Milan Fabjančič:

Eksplozija duš

Kasarna je dremala v pritaženem trepetu medlih luči. Napol razgaljeni so se valjali ujetniki po umazanih, trdih ležiščih in zaprtih oči pričakovali spanca, ki se jim je leno in sladko prerival po drevenih kosteh in razbolelih, razgretih mišicah. Medla, opojna luč jim je ovijala železne obroče krog sumečih lobanj in jih stakala. Paa — dvoje kosmatih okostij — oba majhna in umazana bela, sta suha in gladna stikala za odpadki in kostmi pod ležiščem...

Je odrival mali in pritiskal časopise k sebi. "Daj hitreje, ne obiraj se, mali!" "Saj ti dam... Hej, ti, plačaj!" Razbežali so se v skupinah pod žarnice in sunkoma razgrinjali časopise. "Kje je pisano? Tukai ni nič." "Poglej spred!" "Aha, je že, je že, poglej!" "Beri, kar na glas nam preberi!" "Proketo si neroden; prični že vendar!" "Kako naj, če pa vidim samo vaše nosove; kar na ramah mi čepite... Razmaknite se, dajte luči!" "Razmaknite se vendar; z vaših nosov ne bo bral," je zarohnel nekdo v gruči. "No, no; je naj bere, le..." In bral je suvaje, vsak zlog je spremljal trgajoč se vzdih, papir v rokah mu je trepetal. "Jaz ne morem, jaz ne morem; erke mi plešejo pred očmi. Beri kdo drugi!" "Daj meni!" Tudi ta je bral sunkoma, vendar se mu je glas umirjal in bral je glasno, kričal je napol. Gruča ga je tesno oklepala, stikala razgrete obraze in velikih oči stržala v papir, kajti pred njimi se je razkrivala vsa temna skrivnost bolesti in blaznega vriča prihodnosti.

"Mislil!" "Hahaha..." V kasarni se je dramil šum. Gruče so se pomešale; živ ogenj se jih je oprjemal, jih razgrevaj, da so kričali in krepko razmahavali z rokami. "Zakaj bi ne bilo res! Saj že te stene, saj že kamen na ceati vpije revolucijo. Na svoje dlani, v svoj obraz pogledj in jo boš videl zapisano. O, mi jo znamo prebrati, naj bo zapisana, kjer koli hoče, ker je zapisana z našo krvjo in klesana z našo roko." S silnim ropotom so se razmahnila vrata in v kasarno je pridrvela tolpa z nočnega dela: "Ali že veste, ste že brali?" "O, o, prepozno ste prišli, prepozno!" jih je pozdravila kasarna s samozavestnim krikom. "Samo mi nič ne verjamemo. Je res ali ni res?" "Res je, res! Vse nori; ženske begajo, kruh in kri kriče, možje bijejo s pestjo ob pest..." "Torej je le res... Saj mora biti res!" Kasarna se je stresla divjega smeja mesa, krvi in kosti, silne eksplozije stisnjenih, gnetenih duš, ki so se razmahnila in udarile ob mrzli odpor zidanih sten. Padali so križem v objem, razcapani in izmozgani, pritiskali prsa ob prsa in izlivali vihar razgnanih src v cmokajoče poljube. Bilo jim je, da bi se stekli, lomili eden drugemu kosti, izsesavali brezkrvno kri iz bledeh ust; razbili bi radi stene a pestmi, z nogami razgnetli kamene v prah in izkričali podvijano dušo v globoki mrak. "Haj, fant, koliko te je v hlačah?" "Bi se rad, kaj?" si je pijunil v dlani. "Mialii, da se te bojim?" Sprejela sta se v železen objem, do komelec razgaljene roke so jima pojeklenele in v obraz jima je udarila razorana, okamenela volja in moč, ki se je zalila z rdečim bleakom vroče krvi. Razkoračena in zaupajoča v svojo neizmerno moč se nista odločila. "No, no..." je pričakovala kasarna stisnjenih pesti in žarečih oči, kakor da je sama v železnem objemu. Dvignil ga je od tal za dva prsta.

"Dvigni, dvigni in zaobrni;" je ukazovala kasarna. Ni mogel; spustil ga je na nogo. Sukala sta se na levo in desno, črtala z nogami velike loke po tleh in z njima se je sukala vsa kasarna, se mučila in nemo zdihovala onemoglosti. "Bravo, bravo!" je kriknila kasarna in udarila ob dlani. Prvil ga je bil k sebi, kakor da mu hoče zdrobiti koš, ga dvignil od tal, se nagnil nekoliko nazaj s svojim gremenom, ki ga je hotel zlomiti, se zaobrnil in ga polagoma nesel proti ležišču. Kasarna se je oddahnila. Pred ležiščem je zamajal z bremenom in ga treščil na deske. Kasarna se je zakrohotala. "Muzike, muzike! Hej, nategni harmoniko!" Zahreščala je harmonika in kasarna se je vrgla v ples. Topotale so noge, toda bile so prešibke, da bi razgreble tiak, roke so plavale v besnem vrtežu, delale krepke, kratke loke in srce je hripavo krikalo: "Haj, haj, haj..." Piamteče oči so sipale ogenj in ognjeno moč, zastrupljale okolico z žarkim strupom. In harmonika je vreščala, suvala, dvigala in užigala. Skakali so preko ležišč, se valjali kakor v vročini po njih... Vsak po svoje. Uhajali so skozi vrata napetih korakov, prihajali izbočenih grudih in svežih oči, kakor da so se bili napili hladnega zraka — in vse to kar tako, brez vsakega namena, ker jim nekaj ni dalo miru, jih preganjalo, da bi se podili in lovili kakor otroci, da bi se smejali in plakali v razgrizane prste. "Hej!" je skočil na ležišče in zakrilil z rokami. "Naznanjam sodni dan." Skočil je na tla, zgrabil ležišče, ga dvignil, se vzpel na prste in ga treščil ob tla, da se je zveznilo. Odrčgal je deske, sekal z njimi ob tla, da so se klale in hropel: "Nič več, nič več! Zadosti je, zadosti..." Zgrudil se je, zaprl oči in zastokal: "Ah, moje grudi, moje grudi..." Se vedno je divjala muzika, sipala voljo in moč, smeh in krohot, da se je spotila na mah kasarna od globokega, razvnetega dihanja, vse je drvelo v onemoglo pijanost. Prišel je stavec v kasarno in petletno dekletce z njim; snel je mastno kapo, zakrilil z njo po zraku in slabo zavriskal. S smehom ga je pozdravila kasarna. "Kako je prijatelj, kako? Hehehe..." se je pomešal med nje. "No, pojdi dekletce, ne boj se naših prijateljev, naših prijateljev, hehehe..." "Stavec, daj, zapleši, vrzi kapo kviliku, udari z nogo ob tla!" "Ne, ne, hehe; prestar sem, prestar. Sedel bom, gledal vas bom in bom z vami užival." Vedel se je na ležišče in pritiskal dekletce k sebi. Petero, šestero ga je obkolilo in ga izpraševalo. "Kaj ti praviš, stavec, k temu, kako se tebi zdi?" Stavec jih je samozavestno pogledal in se polagoma dvigal. "Kar jaz pravim? O, jaz pravim tole, tole pravim jaz...", se je dvignil stavec, sključen in siv, šibek in nezmaten, in stisnil koščene pesti; obraz mu je prešil zelen gnjev, da so mu v steno uprte oči zažarele silnega ognja, ki ni mogel zadobiti razmaha, je stisnjene pesti je stresal: "Sedemdeset let delavec, sedemdeset let berač!" In sesedel se je, kakor da je treščilo vanj, pokril obraz z dlanimi in bridko zaplakal...

Dvanajst let v samostanu

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in profesor v samostanu. Prevajal A. K.

(Dalje.)

Maše seveda ni mogoče prodati, kar bi bila simonija (greh kupčevanja s svetimi reči), ampak duhovnik vendar bere maše v namen čistega, ki mu izroči pol krone. Če bi hotel, lahko bere mašo tudi zastoj, toda angleški duhovniki so odredili, da župnik, ki kaj sprejme za čitanje maše, ne sme sprejeti manj kot pol krone. Stvar je torej taka: Navaden frater bere maše za opata in dobi zanje po pol krone, dočim je predstojnik za iste maše prejel kolikor mu je bilo mogoče mastne nagrade. Ker je vsak frater obvezan, da mora čitati vsako jutro eno mašo, je vreden najmanj en šterlinaki funt na teden samo radi maš. V Forest Gat u nas je bilo šest duhovnikov in dobili smo več kot štiri sto funtov šterlingov letno. In duhovnik naj bo še tako mlad, predstojnik mu že preskrbi vsakdanjo mašo. Saj zato je skrbel, da je kmalu postal novomašnik, da tako kaj producira za klošter. Pod takimi razmerami ni prav nič čudno, če njih izobraževalni sistem vodi do takih nepopolnih rezultatov. Cela vrsta mladih duhovnikov je letno spuščena med svet z vsami močmi mašnika, kateri pa kmalu spoznajo, da jim je surova in neprebavna maša veliko breme, ki tudi faranom povzroča muke. V svojem hrepenju po bistroumnosti uče celo odpadništvo in se tako zamotajo v spore s škofijo. Končno popolnoma opustijo učenje, katero se jim zaadi brezpomembno zanje. Mr. Jerome je narisal karikaturu novopečenega angleškega kurata. Pri mizi stoji, na kateri so cigarete, brandy in soda. Njegove knjige zanemarjene nosijo napis, da so na prodaj, ker jih lastnik ne rabi več. Za povprečnega duhovnika je smešnica jako resnična. Kanonsko leto za posvečenje je v štirinadvajsetem letu, kar je brkone tudi povprečna starost. Škof pa lahko dovolj, da je duhovnik posvečen že v trinadvajsetem letu, a rimske oblasti dopuste tudi če je lemenatar dosegel dvaindvajset let in dva meseca. Največ naših fratrov je začelo služiti denar že pri svojih dvaindvajsetih ali trindvajsetih letih. Pravili so mi, da je pod nekim provincijalnim škofom bilo vedno celo gnezdo novomašnikov, ki jim je komaj napol zrastle perje, pa so v imenu "pontifa" ob nedeljah bili poslani brat mašo v cerkve, kjer se duhovniki niso počutili dobro ali če so bili odsotni. Pred posvečenjem škof vodi izpraševanje v bogoslovju, kakor mora dijak tudi pred poddijakonatom pokazati svoje znanje v teologiji. Dve skušniji mora storiti za dijakonat in tri za

duhovniški stan. Preizkušnja v resnici ni nič drugega kakor skušnija, koliko se spominja in kako priden je bil pripravnik. Če so mu znane gotove točke iz katoliške doktrine o predmetih, ki jih je jemal, je dovolj, kajti malo več pričakujejo od njega. Val dijaki so običajno skrbni, da izberejo za skušnjo najkrajše naloge iz se potem tistih tudi nauče za skušnjo. Vsi pri-orjejo skozi, čeprav se človeku kar čudno zdi, ako sliši njih odgovore pred preizkuševalnim tribunalom. Obred mašniškega posvečenja, ki se običajno izvrši ob kvaternih sobotah v katoliških katedralah, je zelo dolg in simboličen. V resnici se je razvil do tako rasvpitje veličine, da noben teolog ne more reči, v katerem delu obredov posvečenje v resnici obstoji. Nešteto kontroverz je radi vprašanja, kateri obredi so potrebni za veljavnost tega zakramenta. V resnici je pri posvečenih redih teologov pri vsakih treh različno mnenje glede neobhodno potrebnih delov v obredu, da je posvečenje veljavno. Di-jaki se običajno boje radi številnih možnosti, da njih posvečenje ni veljavno, in celo akojke pokazujejo precej nerovne radovednosti radi tega predmeta. V splošno zadovoljnost je cere-monija včasih ponovljena. Francoski škof pripoveduje nenavadno zgodbo, ki dobro naslika možnosti radi neveljavnosti posvečenja. Izvrševal je škofovske funkcije skozi mnogo let, ko je nekega dne slišal svojo staro oskrbnico, kako se je pobahala, da ga je ona krstila (in periculo — v nevarnosti) ter da ni rabila zato navadne vode, temveč rožno vodo. Krat je bil neveljaven, njegova birna je bila radi tega neveljavna in njegova mašniško posvečenje neveljavno, kajti krat je prvi pogoj za veljavno sprejetje drugih zakramentov. Tako so bila tudi vsa posvečenja, ki jih je v svojem škofovanju izvršil, neveljavna in bi morala biti ponovljena. Tako neveljavne so bile tudi vse njegove dotedanje maše, odveze in tako dalje, kar je izvršil sam in kar so izvršili vsi duhovniki, ki jih je on posvetil. Drugi vir zmešnjave vataja radi potrebe, kar imenujejo "jurisdikcijo," predno se morejo veljavno izvrševati mašniške funkcije. Pri posvečenju duhovnik prejme moč, da sme brati maše, katere mu tudi papež ne more odreči (čeprav mu lahko prepove). Po katoliški teoriji imam jaz še vedno popolno oblast in če reano izgovorim besede: "Hoc est enim corpus meum" nad koščkom kruha, ki ga jem (ker to je potreben del maše) se kruh ob tisti priliki spremeni v živo telo Kristusova. Po Evropi še nekoč prepričani verujejo, da odpadniški duhovnik čestokrat posveti kruh za takozvane sataniste ali framazone. Oblast odpuščenja grehov pa vendar ni istega značaja. Ta moč se sprejme pri posvečenju, veljavnost iste pa je odvisna od cerkvenih oblasti. (Dalje prihodnjik.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31. 1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljena, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen v sled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino. Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL. Agitirajte za "Prosveto"!

SLOVENSKI FANT si želi dopisovati s Slovenko, dekletom ali vdovo brez otrok v starosti od 20 do 35 let v svrhu ženitve. Vsa pisma so dobro došla. Tajnost jamčena. Pisma naj se naslovi na naslov: "Tajnost" 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

GOTTLIEB KUEFFNER, Bazine, Kansas. Piše: "Priloženo najdete ček za \$2.50 še za dve škatli Bolgarskega zeliščnega čaja, ki je najboljšo družinsko zdravilo na svetu. Pomagalo mi je toliko, da nemorem več biti brez njega." Bolgarski zeliščni čaj se prodaja v vseh lekarnah po 35c, 75c in \$1.25. (Adv.)

Čudovito novo zdravilo za srce in želodec. Zdravilni se čudijo kako hitro in lepo učinkuje to zdravilo v takih slučajih. Tisoči jemljejo to zdravilo vsak mesec z lepim uspehom. Če vam srce utripa, vam zmanjkuje sape, ste zaprti, se vam dviga, ali imate razdraženo živce, spite slabo in se počutite trudne, je vaša dolžnost, da poskusite to novo zdravilo, Nuga-Tone. Čudili se boste, kako vam bo pomagalo. Nuga-Tone napravi živce močne in poveča moč vzdržljivosti, daje fino prebavo, dolga tek in reden stol, trdno in okvirajoče spanje in novo moč. Če se dobro ne počutite, je vaša dolžnost, da jo poskusite. Vas nič ne stane, ako vam ne stori dobro. Je prijetna za vžitvi in počutiti se boste boljše takoj. Če vam je še ni predpisal vaš zdravnik, potem pojditve takoj v lekarno in kupite čašo Nuga-Tone. Ne sprejmite nadomestil. Vživajte jo par dni in če se ne počutite boljše in če ne izgledate boljše, nesite ostalo nazaj v lekarnarju, ki vam bo povrnil vaš denar. Izdelovatelj Nuga-Tone zahtevajo od vseh lekarnarjev, da jamčijo za isto in povrnejo denar, če niste zadovoljni. Priporočena, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah. — (Adv.)

Knjigo "AMERIŠKI SLOVENCI"
Zapisnik 8. redne konvencije in druge KNJIGE,
ki jih izdaja S. N. P. J., se dobe na prodaj pri vseh naših društvenih tajnikih in zastopnikih za list "Prosveta".

V zalogi jih imajo tudi:
Frank Perke, 311 First Ave., Milwaukee, Wis.
Anton Jankovič, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Frank Lukančič, Box 212, Penosa, Pa.
Ludvik Medvešek, 917 E. 70th St., Cleveland, Ohio.
V. J. Kenich, 17538 Wanda Ave. E., Detroit, Mich.
Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn.
Anton Demšar, 822 Woodlawn Ave., West Allis, Wis.
L. Milostnik, 1231 S. 10th St., Sheboygan, Wis.

All pa pišite ponje naravnost na upravništvo lista "Prosveta", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PEVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ZELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.